Μακεδονικά

Τόμ. 1

Ειδοποιητήριον στέψεως εκ Κλεισούρας

Στέφανος Βούτσιας, Σοφία Βούτσια

doi: [10.12681/makedonika.9131](https://doi.org/10.12681/makedonika.9131)

Copyright © 2016, Στέφανος Βούτσιας, Σοφία Βούτσια

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βούτσιας Σ., & Βούτσια Σ. (2017). Ειδοποιητήριον στέψεως εκ Κλεισούρας. *Μακεδονικά*, 1, 264–276.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9131>

ΓΑΜΗΛΙΑ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΣΙΑΤΙΣΤΗ

Ἡ κατωτέρω περιγραφὴ τῶν ἐθίμων περὶ γάμου ἐν Σιατίστῃ εἶναι περικοπὴ ἔκ τινος ὁμιλίας, τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1873 (ἢ ἀρχὰς τοῦ 1874 :) ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Κ. Γ. Οἰκονόμου. Ὁ Κ. Γ. Οἰκονόμου κατήγετο ἐκ Σιατίστης, ὑπῆρξε δὲ καθηγητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Θεσσαλονίκης κατὰ τὰ ἔτη 1868 κέξ. καὶ ἀπέθανε τὸ 1892. Οὗτος ἐξεφώνησε σειρὰν ἔκ τεσσάρων ὁμιλιῶν περὶ γάμου, τὸ αὐτόγραφον κείμενον τριῶν ἔκ τῶν ὁποίων (τῆς Βας, Γης καὶ Δης) ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν « Μακεδονικῶν » ἡ ἀξιότιμος κυρία Ἑλένη Φιλιππίδου, γένος Κωτούλα, ἐκ Σιατίστης καταγομένη, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἐνεπιστεύθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ κ. Θεόδωρος Κ. Οἰκονόμου, δι' ὃ ἐπιτραπήτω εἰς ἡμᾶς, νὰ ἐκφράσωμεν καὶ δημοσίᾳ ἐνταῦθα τὰς εὐχαριστίας μας εἰς ἀμφοτέρους.

Τὸ κείμενον τῆς πρώτης ὁμιλίας δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ὥς ἀνεφέραμεν, ἐκ τοῦ προοιμίου ὅμως τῆς δευτέρας ὁμιλίας πληροφορούμεθα τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. « Ἐν εἶδει εἰσαγωγῆς » προσπαθεῖ ὁ ὁμιλητὴς νὰ καταδείξῃ « πόσον ὠφέλιμος καὶ ἀναγκαῖα εἶναι εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας ἡ γνῶσις τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἡ σύγκρισις τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι εἶχον, πρὸς τὰ σημερινά, τὰ ἐπικρατοῦντα εἰς ἡμᾶς, . . . διότι αὐτὰ πρὸ πάντων μαρτυροῦν τὴν γνησιότητα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς . . . ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὰ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ καθρέπτης, εἰς τὸν ὁποῖον ζωηρῶς ἀπεικονίζεται ἡ ἡθικὴ κατάστασις τοῦ ἔθνους. . . Ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία, τὸ καλῶς ἐννοούμενον ἐθνικὸν συμφέρον ἀπαιτεῖ νὰ προσπαθῶμεν νὰ γνωρίσωμεν τὰ ἑλληνικὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ σημερινά ».

Εἰς τὴν δευτέραν ὁμιλίαν, ἐκφωνηθεῖσαν κατὰ τὴν ἐπικεφαλίδα αὐτῆς τὴν 21ην Ὀκτωβρίου 1873, ἐξετάζει γενικὰ α) ποίαν ιδέαν εἶχον περὶ τοῦ γάμου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ β) πῶς ἐτελεῖτο ὑπ' αὐτῶν ὁ γάμος.

Εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν, ἐκφωνηθεῖσαν τὴν 9ην Δεκεμβρίου 1873, ἐξετάζει ἐν συνεχείᾳ τῆς δευτέρας « ποίαν ιδέαν περὶ γάμου ἔχομεν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ». Ἡ ὁμιλία αὕτη ἔχει περισσότερον τῶν ἄλλων ἐποικοδομητικὸν κυρίως χαρακτῆρα.

Εἰς τὴν τετάρτην ὁμιλίαν ἐξετάζει, ποῖα τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ γάμου ἐν Σιατίστῃ τῆς Δυτ. Μακεδονίας, ἃν καὶ ὁ τίτλος τῆς ὁμιλίας του εἶναι εὐρύτερος : « Ἡθὴ καὶ ἔθιμα τοῦ γάμου παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησι καὶ

ιδίως ἐν Σιατίστῃ κατὰ τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν». Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν του (τρεῖς σελίδες) ἀρέσκεται πολὺ εἰς γενικότητος καὶ ἐξηγεῖ τὴν συγγένειαν καὶ διαφορὰν τῶν δύο λέξεων: ἡθῆ καὶ ἔθιμα. Κατόπιν εἰσέρχεται εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐθίμων περὶ γάμου, τὴν ὁποίαν μεταδίδομεν ὡς ἔχει κατωτέρω. Εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτὴν θὰ συναντήσῃ τις κοινὰ τινα σημεῖα μετὰ τῆς ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ σελ. 123 κέξ. δημοσιευθείσης πραγματείας περὶ τοῦ Γάμου ἐν Βογατσικῷ Δ. Μακεδονίας τοῦ κ. Α. Λέτσα. Ἐν τούτοις ἐπροτιμήσαμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν περιγραφὴν τοῦ Κ. Οἰκονόμου ὡς ἔχει καὶ νὰ μὴ ἀρκεσθῶμεν εἰς περικοπὰς ἢ παραπομπάς, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ μᾶς ἔδιδον ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν περὶ γάμου ἐθίμων τῆς Σιατίστῃς· ἐξ ἄλλου ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀρκετὰ συντόμου περιγραφῆς. Ἐκτὸς τούτου ἡ καθ' ἑκάστα περιγραφὴ τῶν τοπικῶν ἐθίμων διαφόρων πόλεων ἢ περιοχῶν τῆς Μακεδονίας δύναται νὰ προσφέρῃ πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν εἰδικὸν ἐκείνον ἐρευνητὴν, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ δυνηθῇ νὰ καθορίσῃ τὰ κοινὰ καὶ μὴ κοινὰ σημεῖα ἐκάστου τόπου. Πάντως συμμεριζόμεθα τῆς συμβουλῆς τοῦ Κ. Οἰκονόμου, τὴν ὁποίαν οὗτος δίδει, ὡς κατακλείδα τῶν περὶ γάμου ὁμιλιῶν του, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐγγράφη αὕτη τὸ 1873 (ἢ 1874): «*ἄρα γε οἱ ἀπανταχοῦ λόγοι εἴτε διδάσκαλοι εἴτε μὴ, δὲν δύναται καὶ αὐτοὶ συνάζοντες τὴν ὕλην ταύτην ὡς ἐθνικὸν κειμήλιον νὰ παραδώσωσιν αὐτὴν πρὸς ἐπεξεργασίαν; Εἴτε μικρά, εἴτε μεγάλη θεωρηθῇ ἡ ὠφέλεια ἢ ἐκ τούτου, εἶναι ὅμως ἐθνικὴ ὠφέλεια καὶ ὡς τοιαύτην πᾶς φιλόπατρις ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ αὐτήν, ὅσον δύναται, ἔστω καὶ σμικρὸν λίθον φιλοτιμούμενος νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸ μέγα τῆς ἀναγεννωμένης Πατρίδος οἰκοδόμημα, ἔστω καὶ δύο μόνον ὀβολοὺς νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἱερόν αὐτῆς Γαζοφυλάκιον*».

Ἔθιμα τοῦ γάμου ἐν Σιατίστῃ¹⁾

Ὑπὸ τῆς Κ. Γ. Οἰκονόμου

1. Ὁ ἀρραβὼν

Προοίμιον τοῦ γάμου εἶναι ὁ ἀρραβὼν. Ἡ ἡλικία τῆς ἀρραβωνιζομένης νέας εἶναι συνήθως τὸ 18^{ον} ἔτος, τοῦ δὲ ἀρραβωνιζομένου νεανίου τὸ 25^{ον} ἔτος περίπου. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ πρότασις γίνεται παρὰ τῶν οἰκείων τῆς νέας πρὸς τοὺς οἰκείους τοῦ νεανίου ἢ καὶ πρὸς τὸν ἴδιον διὰ προξενητρίας ἢ καὶ προξενητοῦ, καθὼς τὸ πάλαι διὰ προμνηστρίας ἢ προμνήστορος. Ἀφ' οὗ ὁ πατὴρ ἢ ὁ κηδεμὼν τῆς νέας, λαβὼν καὶ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς, στείλῃ ἐνυπόγραφον σύμφωνον τῆς προίχος, τὸ λεγόμενον «*ξεστοίχι*», καὶ ὁ

1. Αἱ ἐκάστοτε ἐρμηνευτικαὶ ὑποσημειώσεις ὡς καὶ οἱ ὑπότιτλοι προσετέθησαν ὑφ' ἡμῶν.

μελλόννυμφος παραδεχθῇ αὐτό, ὁ ἀρραβὼν θεωρεῖται τετελεσμένος καὶ πάραυτα κοινοποιεῖται. Τότε ὁ ἀρραβωνιαστικὸς προσκαλεῖ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ τραγωδοῦντες πηγαίνουν νὰ ἰδοῦν τὴν νύμφην, παραλολουθοῦσι δὲ καὶ γυναῖκες. Μετὰ τὴν ὑποδοχὴν παρουσιάζεται ἡ νύμφη καὶ προσκυνεῖ τρεῖς. Ἄλλὰ τὸ σχῆμα, τὸ στάσιμον καὶ τὸ βάδισμα τῆς νύμφης καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα ἐν ὧσφ διαρκεῖ ὁ γάμος εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον σεμνοπρεπὲς καὶ κατήντησε τὸ λεγόμενον αὐτὸ «*καμάρωμα*» σχεδὸν γελοῖον καὶ παροιμιῶδες (*καμαρώνει σὰν τὴ νύμφη*)· τὸ μὲν σῶμα ὀρθιον, ἡ κεφαλὴ ἀτενής, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστραμμένοι πρὸς τὰ κάτω διαρκῶς, τὸ στόμα κατάκλειστον καὶ ἐρύθημα αἰδοῦς ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ προσώπου, αἱ χεῖρες ἔμπροσθεν ἐπὶ τῆς ζώνης καὶ αἱ δύο μηχανικῶς ἐπιτεθειμέναι καὶ οἱ πόδες μόλις κινούμενοι κατὰ τὸ βάδισμα. Ἦθελε νομίζει τις, ὅτι βλέπει αἰγυπτιακὸν ἄγαλμα θεᾶς τινος ἀργὸν καὶ μηδὲν ἄλλο ἐκφράζον, εἰ μὴ τεχνητὴν καὶ βεβιασμένην σεμνοπρέπειαν. Ἄμα παρουσιαζομένης τῆς νύμφης εὐχονται οἱ πάντες ὁμοφῶνως «*καλὴν στερέωσιν*», «*νὰ ζήσουν καὶ νὰ γηράσουν*», ἡ δὲ νύμφη κύπτουσα ἐλαφρῶς τρεῖς προσκυνεῖ, τὸ ὅποιον ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ *καλῶς ὀρίστε καὶ εὐχαριστῶ*. Ἀκολούθως ἡ ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν συνελθόντων ἢ, ἂν θελήσουν οὗτοι νὰ τὴν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τοιαύτην βάσανον, ἀποχωρεῖ καὶ παρουσιάζεται ὡσαύτως εἰς τὰς γυναῖκας. Ἐπὶ τέλους, ἀφ' οὗ προσφερθῇ βασιλικὸς ἐπιχρυσωμένος εἰς τὸν γαμβρὸν καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀναχωροῦν. Κατὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν ἡ μὲν νύμφη ἵσταται παρὰ τὴν ἔξοδον καὶ ἀσπάζεται τότε ἑνὸς ἐκάστου τῶν ἀναχωρούντων τὴν δεξιὰν, οἱ δὲ οἰκιακοὶ τοῦ γαμβροῦ καὶ ὁ γαμβρὸς τελευταῖος, δωρίζουσι εἰς τὴν νύμφην χρυσᾶ νομίσματα, ἀρκετά, τὰ ὅποια καὶ λέγονται *προγαμιαία δωρεά*. Ὁ δὲ τοιοῦτος ἀρραβὼν, καίτοι τόσον ἐπισήμως γενόμενος, θεωρεῖται ὅμως ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς «*ψιλὰ σύμφωνα*», διότι δὲν συνοδεύεται ὑπὸ ἱεροτελεστείας καὶ ὑπόκειται εἰς διάλυσιν. Ἀκολούθως οἱ οἰκεῖοι καὶ συγγενεῖς τῆς νύμφης ἄλλην τινὰ ἡμέραν, καὶ μάλιστα ἑορτήν, πηγαίνουν καὶ αὐτοὶ ἐπισήμως νὰ ἰδοῦν τὸν γαμβρόν. Ἀνταλλάσσονται δὲ μερικώτεροι ἐπισκέψεις καὶ δῶρα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀρραβῶνος.

2. Ὁ γάμος

Μετὰ τὴν ἀπροσδιόριστον διάρκειαν τοῦ ἀρραβῶνος ἄρχεται τέλος πάντων ὁ γάμος ἀπὸ τὴν Κυριακὴν, καθ' ἣν ὁ πατὴρ ἢ ὁ κηδεμὼν τῆς νύμφης διὰ τινος οἰκιακοῦ ἢ συγγενοῦς μετρῶ εἰς τὸν γαμβρόν τὸ λεγόμενον «*τρᾶχωμα*» (ἢ «*νάχι*»), ὅσα δηλαδὴ χρήματα ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ ὡς προίκα, ὁ δὲ

γαμβρὸς στέλλει εἰς τὴν νύμφην τὰ «μαζιά»¹⁾ μὲ ἱκναν,²⁾ σάπωνα καὶ μὲ ζαχαρικά, προηγείται δὲ πάντοτε εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν δώρων ἡ *καναβύτα*³⁾ μὲ τὸ κρασί, δηλαδὴ θήκη περιέχουσα δύο φιάλας οἴνου, διότι ὁ οἶνος εὐφραίνει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Δαβίδ, καὶ θεωρεῖται ὡς σημεῖον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης προσφερόμενος. Τὴν δὲ ἐφεξῆς Τετάρτην ἢ Πέμπτην περὶ τὸ ἑσπέρας «*πιάνουν τὰ προζύμια*» καὶ εἰς τοῦ γαμβροῦ καὶ εἰς τῆς νύμφης τὴν οἰκίαν. Προσκαλοῦνται δηλαδὴ αἱ γυναῖκες μᾶλλον καὶ τὰ κοράσια τῆς γειτονίας καὶ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν, ἅφ' οὗ δὲ συνέλθουν ἐντὸς δωματίου, τίθεται εἰς τὸ μέσον σκάφη καὶ ἐντὸς τῆς σκάφης ἄλευρον ἄρκετον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀλεύρου ζύμη, ἐν δακτυλίδιον καὶ παράδες ἢ ἄλλα μικρὰ νομίσματα. Ἐπικάθεται δὲ πρὸς μὲν τὸ ἐν ἄκρον τῆς σκάφης παιδίον ἐπὶ ἐφιππίου (σέλλας) περιεζωσμένον σπάθην, πρὸς δὲ τὸ ἕτερον ἄκρον μικρὸν κοράσιον ἀνακοβωμένον καὶ χαρακτηρίζει τὴν ζύμωσιν, τὴν ὁποίαν ἀποπληροῖ νεῦνις τις, συμφύρουσα καὶ τὸ δακτυλίδιον καὶ τὰ νομίσματα. Παρατηρεῖται δὲ νὰ συγγενεύουν πρὸς τὸν γαμβρὸν ἢ τὴν νύμφην τὰ δύο ἀντικρὺ καθήμενα μικρά, ἄρρεν καὶ θῆλυ καὶ νὰ ἔχωσι ζῶντας τοὺς γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς. Τοῦτο δὲ ὅλον φαίνεται προαπεικονίζον τὸν συζυγικὸν βίον καὶ τὴν σχέσιν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα. Ὅθεν ἡ κολούρα, ἡ ἐκ τοῦ ζυμωθέντος χυμοῦ κατασκευαζομένη τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, λέγεται *πρώπκαστος*, ὃ ἔστι προαπείκαστος· τὸ δὲ ἀπεικάζω ἀντὶ τοῦ ἐννοῶ καὶ καταλαμβάνω εἶναι πολὺ εὐχρηστον ἐκεῖ.⁴⁾ Ἀφ' οὗ συμπληρωθῇ τὸ ζύμωμα καὶ ἐπικαλυφθῇ ἐπιτίθεται εἰς τὸ ἐφίππιον μετὰ τῆς σπάθης ἐπ' αὐτοῦ καὶ ζώνης μέχρι τῆς πρωΐας. Ἐνῷ δὲ γίνεται ἡ ζύμωσις, τὰ μουσικὰ ὄργανα συγχρόνως παίζουν (*παίζουν τὰ λαλούμενα*) καὶ ᾠσματα κατάλληλα ᾄδονται καθὼς τὸ ἐξῆς :

*Τοῦ κὺρ γαμπροῦ ἡ μάννα, ψιλὰ ᾧ ἀσκομπωμένη,
ἀνεβαίνει, κατεβαίνει, τὸν ἥλιον παραγγέλλει :*
*«Ψῆσε, Ἡλιάκη μ', ψῆσε, τούτην τὴν ἑβδομάδα,
χαρὰν θέλω νὰ κάμω, γαμπρὸν νὰ προσβοδίσω,
νύμφην θὰ καρτερήσω».*

1. *μαζιά* = δρυοκοκκίδες ἢ δρυοκοκκίδια χρησιμοποιούμενα ὡς βαφικὴ οὐσία καὶ ἀποστελλόμενα ὁμοῦ μὲ τὴν ἱκναν πρὸς τὴν νύμφην.

2. ἱκνα, ἀλλαχοῦ *ὀκνά* καὶ *κνά* (ἢ χεννά, ἀλχάνι) εἶναι σκόνι παρασκευαζομένη ἐκ τῶν ξηρῶν φύλλων τοῦ φυτοῦ «λαουσονία ἢ λευκή», τοῦ παρ' ἀρχαίοις «Κύπρος», χρησιμοποιεῖται δὲ ὡς βαφικὴ οὐσία ὅπως καὶ τὸ μαζί, ἰδίως διὰ τὸ βάψιμον τῶν χειλέων, τῶν μαγουλῶν καὶ τῶν νυχιῶν, ὡς καὶ τῶν μαλλιῶν τῶν νεονύμφων.

3. *καναβύτα*, ἀλλαγῶ (π. χ. εἰς τὴν Ἑράτῳσαν) *καναβέτα* = ξύλινον κυτίον ὀρθογωνίου σχήματος ἐντὸς τοῦ οὐοῦ ἐποθετοῦντο δύο φιάλαι οἴνου.

4. *πρώπκαστος*, ἡ ἐτυμολογία τοῦ Κ. Οἰκονόμου εἶναι ἐντελὴς ἀπίθανος. Μήπως πρόκειται περὶ τῆς λέξεως *πρωτόπλαστος* ἢ *πρό-πλαστος*;

— *Εὐχῆσου με, μαγνοῦλα μου, νὰ πρωτοκοσκινίσω
μὲ μάννα καὶ πατέρα καὶ μὲ τὰ νιὰ τὰδέροφια,
μὲ δεκοχτὼ ξαδέροφια.*

Τὴν δὲ ἐπαύριον, δηλαδὴ τὴν Παρασκευὴν, λίαν πρωΐ, μοιράζουन τὸ ζύμωμα εἰς ὅλους τοὺς παρευρεθέντας, διὰ νὰ εὔρουν τὰ νομίσματα καὶ τὸ δακτυλίδιον, τὸ ὁποῖον ὁ εὐρὼν προσφέρει εἰς τὸν γαμβρὸν καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ δῶρον. Πάλιν δὲ συνάγονται τὰ τεμάχια τῆς ζυμώσεως καὶ γίνεται ἡ μεγάλη ζύμωσις διὰ τὸν γάμον. Ἀκολουθῶς στέλλονται παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὰ νυμφικὰ δῶρα διὰ τὸν γάμον, δηλαδὴ φόρεμα μεταξωτόν, καθρέπτης, ὥρολόγιον, κλειδώματα ἢ ζώνη κτλ., καὶ ἡ πομπὴ αὐτὴ συνοδεύεται μὲ τὰ μουσικὰ ὄργανα (*λαλούμενα*) καὶ μὲ *καναβύταν*. Ἐπιστρέφοντες δὲ φέρουσιν οἱ ἴδιοι τὰ δῶρα τῆς νύμφης πρὸς τὸν γαμβρὸν. Ἐπειτα ἐντὸς τῆς αὐλῆς γίνεται χορὸς, εἰς δὲ τὸ μέσον τίθεται δοχεῖον ὕδατος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὁ *πρώπκαστος* ἦτοι ἡ μεγάλη κολούρα, περὶ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἵπομεν. Ἀφ' οὗ περιέλθῃ τρις καὶ ὁ χορὸς, θιᾶται ὁ *πρώπκαστος* καὶ διαμοιράζεται εἰς πάντας, συγχρόνως δὲ ἀναμειγνύουν διάφορα *τραγάλια* (*σταφίδες*, *σῦκα*, *μπιμπλιά*)¹ μὲ μικρὰ νομίσματα καὶ μὲ ἄχυρα καὶ ὅλοι ὁμοῦ διασκορπίζουν αὐτὰ εἰς ἓν μέρος, ὅπου τρέχουν τὰ παιδιὰ νὰ συνάξουν καὶ αἶφνης σκεπάζονται ἐκεῖ μὲ μάλλινον ἐπίστρωμα (*βελέντζαν*), τὸ ὁποῖον ἐπίτηδες ρίπτει ὁ διασκορπίσας καὶ τὰ *τραγάλια*. Ὁ δὲ χορὸς παρατείνεται μέχρι νυκτὸς καὶ ἀπέρχονται εἰς τὰ ἴδια. Τὸ δὲ Σάββατον, ἐκτὸς τῆς ἄλλης ἐτοιμασίας, γίνεται καὶ ἡ πρόσκλησις τῶν συγγενῶν καὶ φίλων εἰς τὸν γάμον, ἰδιαιτέρως δὲ προσκαλεῖται μὲ *καναβύταν* καὶ *κολούραν* ὁ *νοῦνος* καὶ οἱ *μπράτιμοι* (ὁ ἀνάδοχος καὶ οἱ παρὰνυμφοί), τὸ δὲ περίεργον εἶναι ὅτι καὶ οἱ μελλόνυμφοι ἐπίσης προσκαλοῦνται μεταξύ των. Καὶ ὁ γαμβρὸς προσκαλεῖ τὴν νύμφην καὶ ἡ νύμφη τὸν γαμβρὸν μὲ *καναβύταν* καὶ *κολούραν*. Τὸ δὲ ἑσπέρας πλύνουν τὴν νύμφην καὶ τραγουδοῦν κατάλληλα ᾠσματα καθὼς καὶ τὴ νύκτα, ὅταν ξυρίζεται ὁ γαμβρός. Ἴδου ἓν ἐκ τῶν ᾠσμάτων τούτων :

*Ἀργ' ὁ μ' ξοράφι πέρν' ἀγάλια ἡγάλια,
τρίχα μὴ θάϊσης, ὅτ' αὐτὴ ἡ τρίχα
εἶν' ἀγορασμένη καὶ ξαγορασμένη
κᾶπ' σαρανταδυὸ ἄσπρα κ' ἓνα δακτυλίδι*

*
* *

*Λούζεται τ' ἀρχοντόπουλο σ' ἓν' ἀργυρὸ λεγίνι,
μπαρμπέρης τὸν μπαρμπέριζι καὶ ὁ δοῦλος τὸν τὸν λούζει·*

1. *μπιμπλιά* = τὰ κοινῶς καλούμενα *στραγάλια*.

ἡ πάπια φέρνει τὸ νερό κ' ἡ χήνα τὸ σαποῦνι
κ' ἡ μαργαριτοπρόσωπος φέρνει τὸ πιστιμάλι.

*
**

Ἄι κυρὰ συμπεθέρα, τ' εἶν' ἡ μάχη ὅπ' ἐπιασάμι;
μ' ἔστειλες τὸν σταυραῖτό σου καὶ με πῆρε τὴν περδίκια.

Τὴν δὲ Κυριακὴν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν δέχονται πρῶτον τὰς συγχαρητηρίους ἐπισκέψεις τῶν συγγενῶν καὶ φίλων. Ἐπειτα κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν συνέρχονται οἱ κεκλημένοι εἰς τοῦ γαμβροῦ, ἀσπάζονται αὐτὸν καὶ τὸν δωρίζουν καὶ ἀναχωροῦν μετ' αὐτοῦ ἅπαντες, προηγούμενης τῆς μουσικῆς. Εἰς δὲ τὴν ἔξοδον τῆς οἰκίας ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ κενώνει ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος καὶ ἀφίνει κατὰ γῆς μίαν ζώνην με κλείδωμα, διὰ νὰ περάσῃ ὁ γαμβρός. Ἡ συνοδεία διευθύνεται πρῶτον εἰς τοῦ ἀναδόχου τὴν οἰκίαν διὰ νὰ παραλάβωσι αὐτὸν τιμῆς χάριν, ἔπειτα εἰς τοὺς δύο παρανύμφους καὶ ἀκολουθῶς πηγαίνουν νὰ πάρουν τὴν νύμφην. Ἐκεῖ ἀφ' οὗ φθάσουν γίνονται τὰ ἑξῆς: α) Παραλαμβάνεται ἡ προῖξ καὶ ἀποστέλλεται εἰς τοῦ γαμβροῦ. β) Ὁ ἱερεὺς παρουσιάζει δύο ὅμοια προικοσύμφωνα ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς νύμφης καὶ ὑπ' αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐπιμαρτυρήσωσιν αὐτὰ καὶ τινες ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ, καὶ παραδίδει τὸ ἕτερον εἰς τὸν γαμβρόν, ἀνταμοίβοντα χρηματικῶς. γ) Γίνεται δεύτερος ἀρραβὼν κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ γαμβροῦ καὶ τῶν δύο παρανύμφων συγγενῆς τῆς νύμφης φέρων ἐπὶ τινος ἀπλάδος βασιλικὸν καὶ δακτυλίδιον καὶ λαμβάνων τὸν δακτύλιον ἀποτείνεται εἰς παριστάμενον συγγενῆ τοῦ γαμβροῦ καὶ τῷ λέγει τρεῖς «δέξου τὸν ἀρραβῶνα τῆς ἀδελφῆς μου» π. χ. *Περιστέρας*· εἰς τὸν ἀδελφόν του *Πέτρον* «νὰ ζήσουν καὶ νὰ γεράσουν». Τὸ αὐτὸ δὲ κάμνει καὶ ὁ συγγενῆς τοῦ γαμβροῦ καὶ ἀνταλλάσσουν τὰ δακτυλίδια, ὁ δὲ γαμβρός λαμβάνει τὸν βασιλικὸν καὶ δωρίζει τὸν προσφέροντα. δ) Παρουσιάζεται ἄλλος ἐκ μέρους τῆς νύμφης φέρων κολούραν καὶ ἐπ' αὐτῆς κοχλιάριον καὶ ποτήριον πλήρες οἶνου, ὁ δὲ γαμβρός δίπτει ἐντὸς τοῦ ποτηρίου νομίσματα, τὰ ὅποια δίδουν εἰς τὴν νύμφην ὡς δῶρα. Ἡ δὲ κολούρα χωρίζεται εἰς δύο καὶ τὸ ἕμισυ μετὰ τοῦ κοχλιαρίου παραλαμβάνει ὁ παρὰνυμφος διὰ νὰ θρέψῃ τὴν νύμφην τὴν ἐπαύριον. ε) Μετὰ τοῦτο ἔρχονται πάλιν ἐκ μέρους τῆς νύμφης με ζώνην διὰ νὰ ζώσουν τὸν γαμβρόν, συγχρόνως δὲ παίζουν τὰ μουσικὰ ὄργανα. Εὐθὺς μετὰ τὸ ζώσιμον προσπαθεῖ ὁ ζώσας νὰ ἀνασηκώσῃ τὸν γαμβρόν, ὅστις χρεωστεῖ νὰ στηριχθῇ καλά, διότι ἄλλως θεωρεῖται ἀνάξιος. ς) Τελευταῖον ἔρχονται οἱ συγγενεῖς τῆς νύμφης καὶ ἀσπάζονται τὸν γαμβρόν καὶ τὸν δωρίζουν. Καὶ τοιοῦτοτρόπως μόλις καὶ μετὰ βίας ἔγινε ἔτοιμος ὁ κύριος γαμβρός, διὰ νὰ ξεκινήσῃ διὰ τὰ στεφανώματα.

Ἄλλ' ἐνῶ αὐτὰ γίνονται εἰς τὸν γαμβρὸν ἄλλοι καὶ ἄλλαι εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νύμφης¹⁾ δὲν μένουν ἀργοὶ καὶ ἐκεῖνοι. Ἐκεῖ πάλιν « σκεπίζουν τὴν νύμφην », ²⁾ τὴν ἀποχαιρετοῦν καὶ τὴν δωρίζουν. Ἡ δὲ σκηνὴ αὕτη εἶναι τῷ ὄντι συγκινητικὴ καὶ βλέπει τις ἀπὸ πολλῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ῥέουσι ἄφθονα δάκρυα, τὰ ὅποια δὲν ἤξεύρω, ἂν πρέπει νὰ ὀνομάσω χαρᾶς δάκρυα ἢ θλίψεως μᾶλλον διὰ τὸν ἀποχωρισμόν. Ἐπὶ τέλους ἔρχονται οἱ τοῦ γαμβροῦ παρὰ νυμφοί, ἀλλάσσουν τὰ ὑποδήματα τῆς νύμφης, (ἢ ὅποια) δωρίζει τοὺς παρὰ νυμφούς καὶ αὐτὸ ἐξαγοράζει δῆθεν (καθὼς λέγουν) τὴν νύμφην καὶ λαμβάνει αὐτήν. Ἀναχωρεῖ λοιπὸν ἡ νύμφη διὰ τὰ στεφάνωματα. Ἐνῶ δὲ ἐξέρχεται τῆς πατρικῆς οἰκίας, ὅπισθεν παρακολουθῶν ὁ γαμβρὸς ἐπιρρίπτει εἰς αὐτὴν διάφορα ζαχαρικά (τὰ καταχύσματα τῶν ἀρχαίων). Ἡ δὲ μήτηρ τῆς νύμφης κενώνει καὶ αὐτὴ ἀγγεῖον πλήρες ὕδατος εἰς τὴν ἔξοδον τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ μέλλουν νὰ διαβῶσιν οἱ μελλόν νυμφοί. Προχωρεῖ ἐπομένως ἡ συνοδεία ὀλίγον κατ' ὀλίγον, διότι ἡ νύμφη ὡς νύμφη μόλις περιπατεῖ. Προηγεῖται δὲ ἡ μουσικὴ παιζουσα ἐπινίκιον ᾄσμα. Ὅταν δὲ πλησιάζῃ ἡ νύμφη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προλαμβάνει ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ καὶ τὴν ἐρωτᾷ τρίς: « *τάχεις νύμφη τὰ παπούτσια;* » Ἡ πτωχὴ ἡ νύμφη μένει πάντοτε ὡς ἰχθὺς ἄφωνος. Εἰσέρχονται τέλος πάντων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ, ὅπου τελεῖται πρῶτον ὁ ἀρραβὼν θρησκευτικῶς καὶ ἔπειτα τὸ ἱερὸν μυστήριον τοῦ γάμου. Ὅποτε ἐκεῖ πέρα γίνονται τρία εἶδη ἀρραβῶνος. Μετὰ τὸ στεφάνωμα δὲ οἱ νεόνυμφοι συμβαδίζοντες κατ' ὀλίγον φθάνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἡ μήτηρ πάλιν τοῦ γαμβροῦ προὔπαντᾷ αὐτοὺς καὶ φέρουσα θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀμφοτέρων δύο ἄρτους (ψωμιά). Ὁ δὲ ἀνάδοχος ῥίπτει ἐπὶ τῆς στέγης τὸ κἀνιστρον, ἐν ᾧ εἶχε θέσει προηγουμένως τὰ στέφανα, λαμπάδες καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐχρειάσθη εἰς τὸ στεφάνωμα. Μετὰ ταῦτα οἱ μὲν προσκεκλημένοι κάθηνται παρὰ τὰς ἡτοιμασμένας τραπέζας καὶ εὖωχοῦνται, οἱ δὲ νεόνυμφοι, εἰσελθόντες εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον, καὶ παρακάθηνται εἰς τὸ ἐν γόνυ, ἔχοντες ἀνορθωμένον τὸ ἕτερον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέτουσι τεμάχιον ζαχαρέως καὶ ἀμιλλῶνται, ποῖος, ἂφ' οὗ λάβῃ διὰ τοῦ στόματος καὶ φάγῃ τὸ ζάχαρι θὰ σηκωθῇ πρότερον (τὸ ζάχαρι αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ μῆλον, κυδώνιον τῶν ἀρχαίων).

Μετὰ τὴν εὖωχίαν δὲ πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐξέρχονται εἰς δημόσιον μέρος, ὅπου γίνεται ὁ τρανὸς λεγόμενος *χορός* καὶ συρρεῖ πλῆθος λαοῦ. Ἐρχονται δὲ καὶ ἐκ μέρους τῆς νύμφης ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὁ ἀνάδοχος δὲ ἢ ὁ πατὴρ τοῦ

1. γαμβρὸν, ἄλλα καὶ ἄλλα συμβαίνουσιν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νύμφης· δὲν μένουν ἀργοὶ οἱ ἄνθρωποι... Οὕτω εἶχε τὸ κείμενον προηγουμένως· κατόπιν διεγράφησαν αἱ δι' ἡμιμαύρων στοιχείων σημειούμεναι λέξεις καὶ ἀντεκατεστάθησαν διὰ τῶν ἐν τῷ ἄνω κειμένων.

2. σκεπίζουν τὴν νύμφην = τῇς ἐπιθέτουν τὴν σκέπην, δηλαδὴ τὸ βέλλο.

γαμβροῦ ἢ ἄλλος ἐπίσημος ἐκ τῶν προσκεκλημένων εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ χοροῦ (σέρνει τὸν χορόν). Ἄφ' οὗ καταταχθῶσι καὶ οἱ νεόνυμφοι καὶ διαπεράσῃ ἕκαστος ἐπόμενος τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος τοῦ προηγούμενου, ἀρχίζουσι τὸν χορὸν μὲ ρυθμὸν πολὺ βραδύν, σεμνὸν καὶ τραγωδοῦντες τὸ ἐξῆς ᾄσμα, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ μουσικὴ ἀκολουθεῖ :

Ἐβγάτ' ἀγόρια στὸ χορό, κοράσια στὰ τραγούδια
 νὰ ἰδῇτε καὶ νὰ μάθετε, πὼς πιάνεται ἡ ἀγάπη.
 Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται, στὰ χεῖλη κατεβαίνει,
 ἀπὸ τὰ χεῖλη στὴν καρδιά καὶ στὴν καρδιά δριζώνει.

Ἀκολουθῶς τραγοῦδουν τὸ ἐξῆς ἐπιτόπιον καὶ ἱστορικὸν ᾄσμα ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐποχὴν, ὅτε οἱ Ἀλβανοὶ ἐφορμήσαντες νὰ λεηλατήσουν τὴν Σιατίστην εὗρον ἰσχυρὰν ἀντίστασιν καὶ ἔφυγον κατρηχυμένοι. Ὑπῆρξε δὲ τότε Σανούκου τις γυνὴ πλουσία καὶ ἡρωϊκὴ ἐνθαρρύνουσα τοὺς μαχομένους συμπολίτας κατὰ τῶν Ἀλβανῶν.

Στὸν "Αἰ - Θανάση τὴν ἀδελή,
 χρυσὸν πουλάκι στέκει καὶ λαλεῖ,
 ἀηδονολαλεῖ καὶ λέει
 τὸν κὺρ Λογοθέτη λέγει :

— Σ τὰ πεντ' ἀλώνια βάλλαν τὴν βουλὴν
 οἱ Ἀρβανίταις κ' οἱ ἄρματωλοὶ
 τὴν Γιράνεια νὰ πατήσουν
 καὶ ἄρχοντας νὰ μὴν ἀφήσουν.
 Στὸ Γρεβενὸ γευμάτ'σαν
 καὶ στὸ γεφύρι σταμάτ'σαν
 καὶ στὴν ἄκρ' ἀπ' τὸ γεφύρι
 ἔστησαν χρυσὸ ἱσαντήρι.
 Ἄνοιξαν τὰ μπαϊράκια τους,
 δὲν ξεύρουν οἱ μαῦροὶ τὰ φαρμάκια τους,
 δὲν τὸ ξέρουν οἱ καϋμένοι
 πὼς θὰ γυρίσουν λαβωμένοι.
 Κυρὰ Σανούκου πὲς τὲς βάγες σου
 νὰ διώξουν τὲς φυλενάδες σου,
 διώξε τες νὰ πᾶν ἐκεῖθι
 νὰ πατήσωμεν τὸ σπίτι.

— Δὲν Σᾶς φοβοῦμαι σκυλαρβανιτιά,
 τ' ἔχω τὰ σπίτια μου παρὰ ψηλά,
 μὲ μολύβι σκεπασμένα
 καὶ μὲ μάρμαρα στρωμένα.

Ἔχω τὲς βάγες μου, ποὺ μὲ βοηθοῦν,
 νὰ δύνουν φυσέκια καὶ νὰ πολεμοῦν,
 ἔχω καὶ τὰ παλληκάρια ἑτοιμα σὰν τὰ λεοντάρια.
 Σύρτε στὸν πάνω μαχαλὰ
 νὰ πάρτε δικέλια καὶ τσαπιά·
 σύρτε στὸν Καρυδογιάννη
 νὰ τοῦ πάρτε τὸ τηράνι.

Ὁ χορὸς τελειώνει ἀφ' οὗ σχηματισθῇ ἐκ τρίτου ὁ κύκλος αὐτοῦ καὶ ἀπέρχονται οἱ πλεῖστοι εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ πλησιέστεροι συγγενεῖς συνοδεύουσι τοὺς νεονύμφους μέχρι τῆς οἰκίας καὶ μετὰ μικρὸν ἀναχωροῦν καὶ αὐτοί.

Τὴν Δευτέραν, μὲ τὸ ἐξεγερτήριον ᾄσμα, ἐτοιμάζεται πρόγευμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ παρὰ νύμφος τρέφει τὴν νύμφην μὲ τὸ ἥμισυ τῆς κολούρας καὶ μὲ τὸ κοχλιάριον, τὰ ὁποῖα εἶχε παραλάβει χθὲς ἐν τῇ πατρικῇ τῆς νύμφης οἰκίᾳ. Ἀκολουθῶς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος βγάζουν τὴν νύμφην στὸ πηγάδι, ὅπου προσκυνεῖ τρις καὶ ρίπτει, τὸν ὃν φέρει ἐπὶ τοῦ στόματος ὀβολόν. Ἐπειτα ἔρχεται πρὸς τὸν περιμένοντα γαμβρὸν καὶ τῷ ῥίπτει *νίψιμον*,¹⁾ αὐτὸς δὲ τῇ προσφέρει πάλιν δῶρον οἰονδήποτε, ζώνην ἢ δακτυλίδιον ἢ ὅ,τι ἄλλο. Τὸ δὲ συμπόσιον καὶ ὁ τρανὸς ὁ χορὸς γίνεται ὅπως τὴν προτεραίαν, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι προηγούνται εἰς τὸν χορὸν ὁ πατὴρ τῆς νύμφης καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς.

3. Ἐπιστροφία

Τὰ αὐτὰ περίπου συμβαίνουν καὶ τὴν Τρίτην, ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας ἐπιστρέφει μετὰ τοῦ γαμβροῦ ἡ νύμφη εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν της, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ γαμβροῦ καὶ μένουσιν ἐκεῖ μέχρι τοῦ Σαββάτου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἡ νύμφη τὴν μὲν Τετάρτην λαμβάνει ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας μικρὰν φιάλην μὲ ῥακὴν καὶ ἔλθοῦσα αὐτὴ μόνον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ κενώνει ἐκεῖ τὴν φιάλην καὶ πάλιν τὴν γεμίζει ῥακὴν ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἐπιστρέφει αὐθημερὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῆς οἰκίαν. Ἐπισκέπτονται δὲ οἱ νεόνυμφοι μέχρι τοῦ Σαββάτου τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς τῆς νύμφης. Τὸ δὲ ἑσπέρας γίνονται τὰ οὕτω λεγόμενα «ἐπιστροφία». Προσκαλοῦνται οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ καὶ εὐωχηθέντες εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης συνοδεύουσι τοὺς νεονύμφους τραγωδοῦντες τὸ ἑξῆς ᾄσμα:

1. *νίψιμον* = τὸ νερό, τὸ ὁποῖον ρίπτει ἡ νύμφη εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὸ πλύσιμον τοῦ γαμβροῦ λεκάνην, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ λαοῦ ὡς σημεῖον δῆθεν ὑποταγῆς.

Ἔνα Σαββάτο τ' ἀργά, τὴν Κυριακὴν τὸ γιόμα
 ὅλοι μ' ἔδιωχναν, καὶ ὅλοι μοῦ λέγουν φεύγα,
 ὥς καὶ ἡ μάνα μου καὶ αὐτὴ μοῦ λέγει φεύγα.
 Φεύγω κλαίοντας καὶ δλοπαραπονοῦντας
 παίρνω τὸ στρατί, τ' ἀραιὸν τὸ μονοπάτι,
 βρίσκω ἵνα δειδῶ, τὸ λέγουν κυπαρίσσι,
 στέκω τὸ ῥωτῶ καὶ τὸ πολὺ - ξετάζω:
 «Δεῖξαι μου δειδῶ, τὸ ποῦ θὰ μείνω βράδῳ

Μὲ τὰ «ἐπιστροφία» τελειώνει καὶ ὁ γάμος, διαρκῶν δύο ἑβδομάδας. Τὴν ἐπιούσαν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἐκκλησίαν οἱ πλησιέστεροι πάλιν συγγενεῖς συνοδεύουσι τοὺς νεονύμφους εἰς τὰς ἐπισκέψεις καὶ διευθύνονται πρῶτον εἰς τοῦ ἀναδόχου, ἔπειτα εἰς τοῦ παρανύμφου καὶ ἀκολούθως εἰς τοὺς ἄλλους. Αἱ δὲ ἐπισκέψεις αὐτῶν παρατείνονται ἐπὶ ἓνα μῆνα, ἕως ὅτου νὰ συμπληρωθῶσιν.

4. Τοιαῦτα περίπου εἶναι τὰ κυριώτερα ἥθη καὶ ἔθιμα τοῦ γάμου ἐν Σιατίστῃ, τὰ ὅποια ἀτελῶς καὶ ἐπιτοχάδην νὰ σκιαγραφῶ μόνις μοὶ ἐδόθη καιρὸς ἀπὸ τῆς τακτικῆς ἐργασίας μου, εἰς δὲ τὰς πέριξ κωμοπόλεις καὶ ἐπαρχίας τῆς Καστορίας καὶ Κοζάνης παραλλάσσουσι, ποῦ μὲν περισσότερον, ποῦ δὲ ὀλιγότερον. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς Σιατίστῃς πρὸ καιροῦ ἤρχισαν νὰ παραμελοῦνται ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας τάξεως καὶ δὲν εἶναι παράδοξον καὶ ἡ μέση τάξις νὰ συνηθίσῃ κατ' ὀλίγον νὰ τὰ παραμελῇ. Ὡστε καλὸν εἶναι νὰ διασωθῇ τοῦλάχιστον μία περιγραφὴ αὐτῶν, ἀκριβεστέρα βεβαίως ἀπὸ τὴν παροῦσαν, ὅπως ἀποδεικνύει τοῦλάχιστον τὴν γνησιότητα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν καταγωγῆς ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ἐθίμων πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων.

Ἐὰν δὲ ἡ ὁμοιότης αὕτη εἶναι μικρὰ ἢ μεγάλη, ποῖα δηλαδὴ ἐκ τῶν ἐθίμων τούτων ἔχουσι γνησίαν τὴν ἐλληνικὴν καταγωγὴν, ποῖα εἶναι ἀποδεκτὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ ποῖα ἄχρηστα καὶ ἀπορριπτέα, ποῖα παρεισέφεραν ἐκ τῆς ἐπιμειξίας μετὰ τῶν διαφόρων ἐθνῶν κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τοσούτων αἰώνων καὶ ὅποια τις ἡ τοιαύτη καταγωγὴ, ἀναντιρρήτως ἡ ἔρευνα αὕτη ἀνήκει εἰς ἄνδρας ἐντρίβοντας περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ἔχοντας εἰδικότητα εἰς τὸ ἔργον. Ἀλλ' ἔὰν οὗτοι δύνανται, ὥς δεξιὸι καλλιτέχναι, νὰ κατεργάζωνται τὴν ὕλην τῆς ἀρχαιολογίας, ἄρά γε οἱ πανταχοῦ λόγιοι, εἴτε διδάσκαλοι εἴτε μὴ, δὲν δύνανται καὶ αὐτοὶ συνάγοντες τὴν ὕλην ταύτην ὡς ἐθνικὸν κειμήλιον νὰ παραδώσωσιν αὐτὴν πρὸς ἐπεξεργασίαν; Εἴτε μικρά, εἴτε μεγάλη θεωρηθῇ ἡ ὠφέλεια ἡ ἐκ τούτων, εἶναι ὅμως ἐθνικὴ ὠφέλεια καὶ ὡς τοιαύτην πᾶς φιλόπατρις ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ αὐτήν, ὅσον δύνανται, ἔστω καὶ σμικρὸν λίθον φιλοτιμούμενος νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸ μέγα τῆς ἀναγεννωμένης Πατρίδος οἰκοδόμημα, ἔστω καὶ δύο μόνον ὀβολοὺς νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἄγιον αὐτῆς Γαζοφυλάκιον.

Τὸ πρωτότυπον τοῦ κατωτέρω δημοσιευομένου Κανονισμοῦ Ἀρραβώνων ἐν Σιατίστῃ σώζεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τμήμα Χειρογράφων, εἰρίσκεται δὲ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων συλλογῆς ἀγορασθείσης ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῆς ἐν Γερανεῖα τῆς Σιατίστης παλαιᾶς οἰκογενείας τῶν Τουρουντζα. ¹⁾

Κανονισμός τῶν Ἀρραβώνων ἐν Σιατίστῃ

Ἄρθρον Α'. Ἡ προῖκα δὲν χαλνᾷ καὶ ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς δὲν ἡμπορεῖ νὰ λείψῃ τὸ παραμικρόν, ἀλλ' ἐπιστρέφεται ὡς δίδεται, ἀφοῦ γίνῃ ἡ διακαία αὐξησης καὶ ἐλάττωσις.

Ἄρθρον Β'. Τὸ προικοσύμφωνον πρέπει νὰ συντάσσεται καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ ἐνορίτου Ἱερέως καὶ νὰ μαρτυρῇται ὑπὸ ἀξιολύσιτων μαρτύρων.

Ἄρθρον Γ'. Νὰ τίθεται εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἡ τιμὴ ἐκάστου ἐνδύματος καὶ πράγματος.

Ἄρθρον Δ'. Τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἡ νέα ἐπὶ τοῦ γάμου προσφέρει εἰς τὰ πενθερικά της καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν, ἐπειδὴ δὲν λογίζονται προῖκα, νὰ μὴ ἐγγράφωνται εἰς τὸ προικοσύμφωνον.

Ἄρθρον Ε'. Χρεωστεῖ ὁ νέος νὰ φυλάττῃ σημείωσιν μὲ μαρτυρίας, τὰ ὅσα ἐκ τῶν δώρων καὶ τοῦ χειροφιλήματος συνάξῃ ἡ νέα χρήματα.

Ἄρθρον ΣΤ'. Ὅταν οἱ γονεῖς προικίζουσι τὴν νέαν ἢ μὲ χωράφιον ἢ μὲ ἀμπέλιον ἢ μὲ ὀσπρίτιον χρεωστοῦσι νὰ ἐγγράφωσι τοῦτο εἰς ὄνομα τῆς θυγατρὸς των μὲ τὸ προσῆκον ταπὶ ἢ χοιτζέτι.

Ἄρθρον Ζ'. Τὸ λεγόμενον **νάχτι** ²⁾ νὰ γράφηται ῥητῶς εἰς ὄνομα τῆς νέας, ὃ δὲ νέος λαμβάνων τοῦτο εἰς χεῖρας νὰ δίδῃ ἀσφάλειαν.

Ἄρθρον Η'. Ὁ ἐνορίτης Ἱερεὺς νὰ λαμβάνῃ τὸ δακτύλιον καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν τοῦ νέου νὰ ἀπέρχηται εἰς τὸ ὀσπρίτιον τῆς νέας, ἐκεῖθεν δὲ λαμβάνων τὸ τῆς νέας δακτύλιον, νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νέου.

Ἄρθρον Θ'. Ἀπαγορεύεται ἡ κακὴ καὶ ἄτοπος συνήθεια τοῦ νὰ συγχάζωσι οἱ νέοι πρὸ τοῦ γάμου εἰς τὰς οἰκίας τῶν νεανίδων.

Ἄρθρον Ι'. Πᾶν προικοσύμφωνον καὶ πᾶς ἀρραβὼν, μὴ γενόμενος κατὰ τὴν ἔννοian τῶν ἀνωτέρω ἁρθρῶν ἀπὸ Αἰς Ἰανουαρίου 1867, θεωρεῖται ἄκυρος καὶ ἀνίσχυρος παρὰ τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει.

Ἄρθρον ΙΑ'. Πᾶν βρέφος ἄρσεν ἢ θῆλυ θέλει ἐγγράφεται πρὸ τοῦ Βαπτίσματος εἰς τὸ Μητροῶν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ γονεῖς καὶ ἀνάδοχοι θέλουσι πληρῶναι ἀνὰ ἓν γρόσιον πρὸς ὠφέλειαν τῶν κοινῶν καταστημάτων.

Τῇ ιε Ἰανουαρίου 1867.

Ὁ Σισανίου Ἀλέξανδρος ἀποφαίνεται

1. Περβλ. Α. ΣΙΓΑΛΑ, Ἀρχεῖα καὶ Βιβλιοθήκαι Δυτικῆς Μακεδονίας (Θεσ/νίκη 1939) σελ. 118 καὶ 181: — 2. Ἡ εἰς χρήμα προῖκα, ἡ ἄλλως καλουμένη τράχωμα.

γενείας Κωνσταντίνου Βούτσια καὶ τοῦ φίλου κ. Κωνσταντίνου Ἀργυροπούλου, δημοσιεύομεν ἑνταῦθα.

Τὸ πρωτότυπον ἔχει μέγεθος 0,60 ὑψ. × 0,49 πλ., φέρει διακόσμησιν ἑγχρωμον μετ' εἰκόνων τινῶν, ὥς δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ἐπὶ τοῦ παρατιθεμένου πανομοιότυπου. Κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ὥρας ὠρισμένως ἐκ παραδρομῆς ἐγράφη 4^{ην} π. μ. ἀντὶ 4^{ην} μ. μ. Τὰ σημεῖα Κ. Γ. Β. εἶναι τὰ ἀρχικά τῶν ὀνομάτων *Κωνσταντῖνος Γεωργίου Βούτσια*, τὰ Μ. Ν. Ν. τῶν *Μαρία Νικολάου Νέσσα*, τὰ δὲ Ν. Α. Σ. Κ. τῶν *Νικόλαος - Ἀθηνᾶ, Σίμος - Κατίνα*. Ὁ Σίμος Σιμώτας ἦτο ἀδελφὸς τῆς Ἀθηνᾶς συζύγου τοῦ Νικολάου Νέσσα, ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἄτεκνος, ἀνέλαβεν οὗτος τὴν ἀνατροφὴν καὶ προικοδότησιν τῶν τέκνων τῆς ἀδελφῆς του Ἀθηνᾶς διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται ἑνταῦθα μετὰ τῶν γονέων τῆς νύμφης Μαρίας.

Κ. Γ. Β.

Μ. Ν. Ν.

Σεπτεμβρίου 29 : 1896

Προσφιλεῖς συγκηδισταὶ Ν. Α. Σ. Κ.

Γνωστοῦ τυγχάνοντος ὑμῖν, ὅτι αὐριον Κυριακῇ 29^η φθίνοντος κοινῇ ἀποφάσει καὶ συγκαταθέσει τελεσθήσεται ἡ στέψις τοῦ υἱοῦ ἡμῶν **Κωνσταντίνου** μετὰ τῆς πεφιλημένης θυγατρὸς ὑμῶν δεσποινίδος **Μαρίας** παρακαλεῖσθε, ὅπως περὶ ὥραν 4^{ην} π. μ. εὐτρεπίσαντες καὶ καλλωπίσαντες τὴν πεφιλημένην ἡμῖν νύμφην συνῶδὰ τοῖς παρ' ἡμῖν ἦθеси καὶ ἐθίμοις ἔχῃτε αὐτὴν ἐτοίμην, καθόσον τότε ἐλεύσεται ἡ πομπωδὴς ὑφ' ἡμῶν ἀποσταλθεῖσα σὺν νηδεῖα ἵνα παραλάβῃ αὐτὴν κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν νενομισμένα πρὸς τέλει τοῦ μυστηρίου.

Ἄνευ ἐτέρου διατελοῦμεν εὐχόμενοι τοῖς μὲν νεονύμφοις αἰσίαν τὴν στέψιν, καλὴν στερέωσιν, εὐτεκνίαν καὶ οἰκογενειακὸν βίον ἀνέφελον, ὑμῖν δ' ὁμοίας τελετὰς καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολειπομένων τέκνων ὑμῶν.

Ἐν Κλεισούρᾳ τῇ 28^η Σεπτεμβρίου 1896. Οἱ γονεῖς

Στέφανος Βούτσια
Σοφία Βούτσια